

**СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ И ОПОВЕСТЯВАНЕ НА
СОЦИАЛНИТЕ РАЗХОДИ, ВЪЗНИКНАЛИ В
РЕЗУЛТАТ ОТ ПРИЛАГАНИ СОЦИАЛНИ
ПОЛИТИКИ ОТ ПРЕДПРИЯТИЯТА В ОТЧЕТА ЗА
УСТОЙЧИВОСТТА**

Доц. д-р Мая Янкова Начкова

Дипломиран експерт-счетоводител

Регистриран одитор

Ключови думи:	Резюме
<p>Устойчивост Социални разходи Социални политики Счетоводно отчитане</p>	<p>Статията е посветена на счетоводното отчитане и оповестяване в отчета за устойчивостта на предприятията на направените от тях социални разходи в резултат на проведени социални политики в изпълнение на основните изисквания на Директивата на Европейския съюз (ЕС) за отчитане на корпоративната устойчивост (CSRD), приета през 2022 г. Предприятията, попадащи в обхвата на тази Директива, са задължени от нея да оповестяват в отчетите си за устойчивостта информация за реализацията на трите елемента на устойчивостта (ESG) в тяхната дейност, т.е. за проведените от тях екологични, социални и корпоративни политики. От съществено значение за обществото е оповестяването на направените от предприятия социални разходи в резултат от провежданите от тях социални политики. Основни потребители на тази информация са обществените организации, държавните надзорни и регулаторни органи, акционери, инвеститори, контрагенти и др. Информацията, която предприятия трябва да оповестят в отчета за устойчивостта, касае видовете рискове, влияещи върху социалния елемент на устойчивостта; оценката, управлението и въздействието върху тези рискове с конкретни мерки, които водят до изразходването на активи за реализирането на социалните им цели и политики. Изразходването на активи, от своя страна, налага адекватно, вярно и точно счетоводно отчитане в счетоводните регистри на предприятия на направените от тях социални разходи.</p>
<p>JEL CODE: M 41, M 42</p>	<p>Финансовата информация за направените социални разходи, за изразходените активи и за възникналите задължения на предприятия при провеждане на социалните им политики за устойчивостта трябва да бъде вярно и точно оповестена на лицевата страна на финансовите им отчети.</p>
<p>Област: Социални науки</p>	<p>Нефинансовата информация за рисковете, влияещи върху социалните политики на предприятията, трябва да бъде оповестена в отделен отчет за устойчивостта, който е част от техните финансови отчети за отчетната и календарна 2025 г. Тази информация касае целите, свързани с устойчивостта; постигнатия напредък в реализирането на тези цели; оценката на свързаните с устойчивостта рискове; разработените стратегии и системи за управлението на тези рискове и предприетите мерки за смекчаване на техните неблагоприятни въздействия.</p>

Увод

„Устойчивото развитие представлява процесът на извършване на дейността по такъв начин, който да позволи на предприятието да посреща своите текущи нужди, без да нарушава възможностите на бъдещите поколения да посрещат своите нужди. В контекста на едно предприятие устойчиво развитие означава, че стопанското предприятие трябва да се опитва да редуцира влиянието си върху околната среда чрез по-ефективно използване на натуралните ресурси и подобряване на практиките за опазване на околната среда. (...) Това е и отговор на увеличените обществени очаквания от стопанските предприятия да поемат отговорността за своите действия относно околната среда и социалната политика.” (Орешаров, 2017)

Директивата на Европейския съюз (ЕС) за отчитане на корпоративната устойчивост (CSRD), приета през 2022 г., налага на предприятията да оповестяват в отчетите си за устойчивостта информация за реализацията на трите елемента на устойчивостта (ESG) в тяхната дейност, а именно за техните екологични, социални и корпоративни политики. От съществено значение за обществото е предприятията, попадащи в обхвата на тази Директива, достоверно да оповестяват, във всички съществени аспекти, в отчетите си за устойчивостта социалните си разходи, възникнали в резултат на провежданите от тях социални политики. Информацията, която предприятията трябва да оповестят в отчетите си за устойчивостта, касае видовете рискове, влияещи върху социалния елемент на устойчивостта; оценката, управлението и въздействието върху тези рискове с конкретни мерки, които водят до изразходването на активи за реализирането на социалните им цели и политики. Изразходването на активи, намалението на собствения им капитал и възникването на задължения налагат адекватно, вярно и точно счетоводно отчитане в счетоводните регистри на предприятията на направените от тях социални разходи при провеждане на социалните им политики за устойчивостта в тяхната дейност. „Представянето на нефинансова информация, под формата на допълнителна информация, предоставяна успоредно с финансовата информация в годишния финансов отчет, се превръща във важен елемент през последните години. (...) Един оперативен и финансов преглед или доклад ще оцени резултатите за периода и ще дискутира бъдещите перспективи за предприятието. Един отчет за корпоративното управление ще отчете как е управлявано предприятието. Един отчет за околната среда и социалната политика ще дискутира отговорността на предприятието пред природата и обществото.” (Орешаров, 2017)

Основни потребители на тази финансова и нефинансова информация са обществените организации, държавните надзорни, регулаторни, финансови и други органи, дипломираните експерт-счетоводители, регистрирани одитори, акционерите, инвеститорите, контрагентите, мениджърските екипи на предприятията и др. „Задоволяването на информационните потребности на мениджмънта е свързано с изграждането и поддържането на функционираща информационна система за непрекъснато проследяване на фактическите показатели, съпоставени с техните планово-бюджетни стойности.” (Рангелова, 2017)

Предмет на изследването са специфичните оповестявания за реализацията на социалните политики за устойчивостта в отчета за устойчивостта на предприятията.

Обект на изследването е специфичното счетоводно отчитане на социалните разходи на предприятията, направени в резултат на провежданите от тях социални политики за устойчивостта.

Целта на изследването е да се проучат възможностите на предприятията за реализация в тяхната дейност на социалния елемент на устойчивостта, наложен от Директивата на Европейския съюз (ЕС) за отчитане на корпоративната устойчивост (CSRD) и каква информация за него те отчитат счетоводно и оповестяват във финансовите си отчети.

Задачите на изследването за осъществяване на споменатата цел са:

- 1) да се представи правната рамка за реализацията на социалния елемент на устойчивостта в дейността на предприятията;
- 2) да се изведат основните рискове, влияещи върху социалния елемент на устойчивостта на предприятията;
- 3) да се представят възможните мерки за смекчаване на неблагоприятните въздействия на рисковете върху социалните политики за устойчивостта на предприятията;
- 4) да се представят специфичните модели за счетоводно отчитане на социалните разходи, възникнали в резултат на проведени социални политики за устойчивостта в дейността на предприятията.

Изложение

1. Правна рамка за реализацията на социалния елемент на устойчивостта в дейността на предприятията

Основният нормативен акт, касаещ спазването на човешките права, е **Всеобщата Декларация за правата на човека** (1948), приета от Общото Събрание на ООН. В периода от 1948 до 2006 г. са приети от ООН редица международни пактове и конвенции за защита на различни човешки права и трудови норми, за елиминиране, предотвратяване и наказване на различни престъпления срещу човечеството и форми на тормоз. В социален аспект от съществено значение за провеждането на социални политики от предприятията са **Международният пакт за икономически, социални и културни права** (1976), **Международна конвенция за елиминиране на расовата дискриминация** (1965), **Конвенцията за елиминиране на всички форми на дискриминация срещу жени** (1979), **Конвенцията за правата на детето** (1989), **Конвенцията за защита на правата на мигранти работници и членове на техните семейства** (1990) и **Конвенцията за правата на лицата с увреждания** (2006).

Глобалният договор на ООН (1999) налага оповестяването на реализацията на десет основни принципа, касаещи разработването от предприятията на социално отговорни практики, обмяна на опит и създаване на диалог или партньорства с други лица и институции в

четири различни категории: права на човека, трудови норми, околна среда и антикорупция. Две от тези категории изискват провеждането на социални политики от предприятията, които да са насочени към спазването на правата на човека и на трудовите норми в тяхната дейност.

Директивата на ЕС за нефинансово отчитане (NFRD) (2014) засяга предприятията от обществен интерес с над 500 служители и влиза в сила от финансовата 2017 г. Тя изисква от тях да съставят нефинансов отчет, наречен Декларация за корпоративно управление, в която да оповестяват четири компонента, един от които е социални въпроси и въпроси, свързани със служителите им.

В **Парижкото споразумение** (2015) се дефинират глобалните цели за устойчиво развитие, в които също влизат социалните въпроси.

Стандартите за отчитане на устойчивостта и Стандартите за докладване на устойчивостта по Глобалната инициатива за отчитане (GRI) (2016) също се отнасят и за социалните въпроси. Те са първите разработени глобални стандарти – универсални (GRI 1), тематични (GRI 2) и секторни стандарти (GRI 3) за отчитане на устойчивостта.

Регламентът на ЕС за оповестяване на устойчиви финанси (SFDR) (2019) се отнася за мениджъри на активи, застрахователи, банки, пенсионни фондове, фондове за рисков капитал и кредитни институции. Той изисква те да оповестяват информация за отчитането на трите елемента на устойчивостта (екологичен, социален и корпоративен) на две нива: отчитане на ниво предприятие и отчитане на ниво продукти.

Директивата на ЕС за корпоративно отчитане на устойчивостта (CSRD) (2022) се възприема като единен стандарт за разкриване на устойчивостта и има следния ред и обхват:

- прилага се от 2024 г. от предприятията от обществен интерес с повече от 500 служители, като първото отчитане и оповестяване на устойчивостта от тях в Декларация за корпоративно управление ще е през 2025 г.;
- прилага се от 2025 г. от банки, кредитни институции, застрахователи, пенсионни фондове, фондове за рисков капитал и други големи предприятия, които ще съставят Декларация за корпоративно управление за първи път и ще оповестяват устойчивостта през 2026 г.;
- прилага се от 2026 г. от малките и средни предприятия (МСП) и малки, некомплексни кредитни предприятия и каптивни застрахователи, които ще съставят Декларация за корпоративно управление за първи път и ще оповестяват устойчивостта през 2027 г. Те имат опция да отложат отчитането и оповестяването на устойчивостта до 2029 г.

Европейските стандарти за докладване на устойчивостта (ESRS) (2023) се отнасят за компании в рамките на Европейския съюз и извън него и имат за цел да синхронизират основните методики и методологии за отчитането на трите елемента на устойчивостта (екологичен, социален и корпоративен). Структурата и обхватът на стандартите S 1-4 касаят социални политики и дейности.

Стандартите за оповестяване на устойчивостта по Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) – МСФО S1 и МСФО S2 (2023) изискват оповестяване на финансова информация, свързана с устойчивостта (МСФО S1), и оповестяване на информация, свързана с климата (МСФО S2).

2. Основни рискове, влияещи върху социалния елемент на устойчивостта на предприятията

Рисковете, които влияят върху социалните политики за устойчивостта на предприятията, са следните:

1) Риск от неравнопоставеност и дискриминация, основана на пол, възраст, семейно положение, сексуална ориентация, религиозни или политически възгледи, членство в съюз, раса, етнос, националност, социален произход и положение, физическа и психическа инвалидност на работниците и служителите в предприятията;

2) риск от незачитане и нарушаване на икономическите, социалните и културните права на работниците и служителите в предприятията;

3) риск от незачитане и нарушаване на правата на работниците и служителите с увреждания в предприятията;

4) риск от незачитане и нарушаване на правата на работниците и служителите – мигранти в предприятията;

5) риск от използване на детски и принудителен труд в предприятията;

6) риск от непочтеност на работното място сред работниците и служителите в предприятията;

7) риск от неосигуряване на поверителност и подходящи защити за работниците и служителите в предприятията при обработка на личните им данни;

8) риск от неосигуряване на обучение за работниците и служителите в предприятията за повишаване на тяхната професионална квалификация;

9) риск от неосигуряване на личностно развитие на работниците и служителите в предприятията и постигане на по-висок образователен ценз и професионално развитие;

10) риск от непредоставяне на право на работниците и служителите на свобода на сдружаване и колективното договаряне;

11) риск от непредоставяне на здравословни и безопасни условия на труд на работниците и служителите в предприятията и на мерки за подобряване на тяхното здраве и благосъстояние;

12) риск от несправедливо заплащане на труда, на обезщетенията и на други условия на заетост на работниците и служителите в предприятията, определени в Националното трудово и осигурително законодателство на Р България;

13) риск от манипулация на данни, от получаване на неточна, изопачена, подправена или недостатъчна информация за сключени или

несключени трудови договори и на допълнителни споразумения към тях или тяхното фалшифициране; от издаване на заповеди за назначаване или за освобождаване от длъжност, на заповеди за ползване на платен или неплатен отпуск без знанието и желанието на персонала с цел неначисляване на всички дължими доходи на персонала и свързаните с тях дължими данъци и социални осигуровки съгласно действащите нормативни актове или подписаните колективни трудови договори в предприятието;

14) риск от укриване, подправяне и изкривяване на важна информация от текущото счетоводно отчитане за начислените и изплатени от предприятието доходи на персонала и на начислените и дължими социални осигуровки и данъци върху тях в полза на Държавното обществено осигуряване, на частните пенсионни фондове, осъществяващи допълнително задължително пенсионно осигуряване и на Републиканския бюджет;

15) риск от провеждане на политика на налагане на глоби, неустойки и санкции за недоказани документално и с необходимите реквизити съмнително извършени злоупотреби от персонала, за съмнително некачествено изпълнение на трудовите задължения от него и всякакви несъществуващи нередности с цел неплащане на дължимите доходи на персонала и на социални осигуровки върху тях в пълен размер;

16) риск от изкривяване на социалната политика чрез фиктивни социални разходи, предназначени за персонала, и съмнително предоставени необлагаеми доходи в натура на персонала. Например: неправомерно използване на: ваучери за храна; сключени застрахователни договори за здравно застраховане и за допълнително медицинско обслужване; предпазни средства; задължителни храни и напитки при полагане на нощен труд и на труд в лоши условия на работа; работното облекло и други социални придобивки, които са предназначени за нуждите на персонала, а реално са използвани от ръководството на предприятието и/или от членовете на техните семейства. Този риск води и до нов риск за персонала, защото се ограничават възможностите на работниците и служителите да получават определени социални помощи и добавки от държавата, които са обвързани с получените от тях брутни доходи, в т.ч. и в натура. Такива са детските добавки и помощите за деца; ваучерите за гориво и ел. енергия; помощите за социален патронаж и транспорт и др., а за работниците и служителите – инвалиди с решения на ТЕЛК, водят и до допълнително удържане на данъци от облагаемите им доходи, както и до намаляване на размера на отпусканите от държавата социални помощи за тях;

17) риск от организиране и осъществяване на измамно двойно счетоводство, като изплащане на доходи на персонала по две разчетно-платежни ведомости (официална и неофициална), с цел неначисляване и неплащане на необходимите социални осигуровки и лични данъци върху доходите на персонала;

18) риск от умишлено манипулиране на финансовите резултати и на финансовите отчети от предприятията относно дължимите доходи на персонала, неправилно признаване или укриване на задължения към осигурители и на данъчни задължения, свързани с доходите на персонала с

цел постигане на по-ниска доходност за предприятието и последващ риск от намаление на възнагражденията на персонала;

19) риск от умишлено преобразуване на търговското предприятие с цел неназначаване на всички работници и служители и избягване, неначисляване и неплащане на доходи на персонала, който ще бъде освободен, и неначисляване на дължимите социални осигуровки и данъци върху доходите на освободения персонал от предприятията;

20) риск от неправилно изчисляване или недостатъчно заделяне на необходимите провизии за дължими обезщетения при пенсиониране на персонала от предприятията;

21) риск от неправомерното прекратяване на трудовите договори на работници и служители, на които им предстои пенсиониране, с цел неизплащане на дължими обезщетения и суми при пенсиониране и неначисляване на дължимите социални осигуровки и данъци върху тези доходи на персонала;

22) риск от недостатъчно документиране на направените социални разходи, с цел прикриване на случаи на получени финансови облаги от страна на ръководството на предприятието, на корупция, пране на пари и/или финансиране на тероризма;

23) риск от злоупотреби, грешки и несъответствия при извършване на социални разходи, което може да засегне счетоводното им отчитане с цел прикриване на получени финансови облаги от страна на ръководството на предприятието;

24) риск от липсата на регулярен мониторинг на социалните разходи, което би позволило пропуските и несъответствията в счетоводните записи да останат незабелязани;

25) риск от недостатъчно обучение на счетоводния персонал за внедряване и прилагане на контроли за проверка на направените социални разходи и записаните счетоводни статии за тях;

26) риск от остарели процедури за извършване на социални разходи или липсата на актуализация спрямо промените в приетите социални политики;

27) риск от загуба на проследимост и недостатъчна прозрачност на направените социални разходи, водещ до повишен риск от регулаторни проверки и санкции;

28) риск от човешки грешки и неоторизирани действия, произтичащи от неинформираност при извършване на социални разходи;

29) риск от разкриване на професионални тайни, касаещи извършваната работа от работниците и служителите в предприятията, и на конфиденциална информация, касаеща образованието, длъжностите, доходите и социалните разходи, направени от предприятията за персонала;

30) риск от кибератаки, от външни и вътрешни заплахи за загуба на данни, свързани с доходите и социалните разходи, направени от предприятията за персонала и др.

3. Предприемане на мерки за смекчаване на неблагоприятните въздействия на рисковете върху социалните политики за устойчивостта на предприятията

Предприятията трябва да предприемат мерки за смекчаване на неблагоприятните въздействия на рисковете, влияещи върху социалните им политики за устойчивостта. За целта „следва да се редуцира нивото на риска чрез създаване на максимално адекватна на поетия риск контролна среда, която включва: засилване на качеството на управление; вътрешна отчетност; високо качество на вътрешните правила, процедури и контролни механизми в (предприятията – М.Н.); съответствие на дейността с регулаторните изисквания; качествени информационни технологии; надежден вътрешен контрол и управление на човешките ресурси.“ (Миланова, 2014)

Тези мерки трябва да бъдат насочени към създаване на програми и предприемане на действия за спазване на приетите от предприятията социални политики, за да се гарантира спазването на правата на техните работници и служители, а именно:

- ефективно управление, защита и идентифициране на несъответствия и слаби места в прилаганите социални политики;
- осигуряване на равнопоставеност между жените и мъжете – работници и служители, в различните дейности и отдели на предприятията и равен достъп до всички ресурси и социални придобивки, предназначени за персонала на предприятията;
- осигуряване на почтеност на работното място сред работниците и служителите за работа без дискриминация и тормоз, основани на пола, възрастта, семейното положение, сексуалната ориентация, религиозните или политическите възгледи, членството в съюз, расата, етноса, националността, социалния произход и положение, физическата и психическата инвалидност на работниците и служителите;
- премахване на детския труд, като се наемат за работници и служители непълнолетни лица на възраст само между 16 и 18 г. след предварително получаване на разрешение от оторизираните държавни органи по труда;
- предотвратяване на принудителния и на безплатния труд на работниците и служителите – мигранти;
- осигуряване на подходящи платформи и специални средства за придвижване и на подходящи длъжности и трудови дейности за работниците и служителите с физически и психически увреждания в предприятията;
- честно и справедливо заплащане на възнаграждения и обезщетения за положен труд от работниците и служителите, както и други условия на заетост, които са в съответствие с националното трудово и осигурително законодателство;
- предоставяне на безопасни условия на труд, добра хигиенна работна среда и подходящи мерки за подобряване на здравето и благосъстоянието на работниците и служителите;

- предоставяне на възможности на работниците и служителите за сдружаване и колективното договаряне на условията на труд и неговото справедливо заплащане;
- осигуряване на периодични обучения на работниците и служителите за повишаване на тяхната квалификация, образование, личностни качества, умения, опит и професионална подготовка;
- предоставяне на възможности за кариерно израстване и личностно развитие на работниците и служителите;
- осигуряване на поверителност и подходяща защита на личните данни на работниците и служителите;
- осъществяване на мониторинг и предотвратяване на неоторизиран достъп до личните данни и защита на конфиденциалната информация, свързана със заплащането на труда на работниците и служителите;
- ефективно проследяване на неоторизирани действия и минимизиране на рисковете от измами относно дължимите доходи на персонала, социалните осигуровки и личните данъци върху доходите им;
- минимизиране на риска от загуба на данни при кибератаки чрез изграждане на защитни стени, внедряване на антивирусен софтуер и криптиране на данни, за да се осигури защита на системите от външни и вътрешни заплахи;
- изграждане на екипи по осигуряване на киберсигурност, които да осъществяват регулярни тестове за възстановяване на данни при срыв в следствие на осъществени кибератаки за компрометиране на прилаганите социални политики;
- разработване на планове и стратегии за управление на финансовия риск от санкции и правни задължения и застраховане на този риск за неправомерно прекратяване на трудовите договори, за неправилно изчисляване или неизплащане на обезщетения на работниците и служителите при прекратяване на трудовите им правоотношения или при предстоящото им пенсиониране и др.

4. Специфични модели за счетоводно отчитане на социалните разходи, възникнали в резултат на проведени социални политики за устойчивостта в дейността на предприятията

Предприятията трябва да разполагат с бюджет за социалните си разходи, които правят за подобряване на благосъстоянието и условията на труд на техните работници и служители. Средствата за този бюджет те могат да осигурят от текущите си приходи от дейността, да заделят от неразпределената си печалба от минали години или да използват заделените си капиталови резерви. Те трябва вярно и честно да отчитат счетоводно направените от тях социални разходи, да ги представят достоверно, във всички съществени аспекти, във финансовите си отчети и да ги оповестят в своите отчети за устойчивостта. „Вярното и честно представяне се осигурява от достоверно показване на ефектите от

операциите, другите събития и условия в съответствие с определенията и критериите за признаване на активи, пасиви, приходи и разходи, заложен в приложимите счетоводни стандарти.“ (Фесчиян, 2023) „Това ще донесе значими ползи за управлението (...), ще подобри ефективността и ефикасността (на предприятията – М.Н.) и ще улесни контрола върху резултатите (им – М.Н.)“. (Фесчиян, 2015) „По този начин финансовият мениджмънт може да получи обективна информация в различни направления, въз основа на която да вземе правилни и обосновани решения за развитието на предприятието, както и за неговата финансова и инвестиционна политика в оперативна и стратегическа перспектива“. (Иванова, 2020)

За целта се налага предприятията да приложат в счетоводството си специфични счетоводни модели за отчитане на устойчивостта, в т.ч. на социалния компонент. Предложените от автора модели са универсални и могат да бъдат използвани както от нефинансовите, така и от финансовите предприятия, а именно:

1) Финансиране на социалните политики на предприятията от текущите приходи от осъществяваната от тях дейност и счетоводното им отразяване като текущи социални разходи:

„Предложение за счетоводен модел за отчитане на социалния компонент

Дт сметка Социални разходи

Кт сметка Парични средства” (Начкова, М., 2024)

2) Финансиране на социалните политики на предприятията от неразпределената им печалба от минали години:

Предложение за счетоводен модел за отчитане на социалния компонент, финансиран от неразпределената печалба от минали години:

Дт сметка Неразпределена печалба от минали години

Кт сметка Парични средства

3) Финансиране на социалните политики на предприятията от заделените собствени капиталови резерви:

Предложение за счетоводен модел за отчитане на социалния компонент, финансиран от собствените капиталови резерви:

Дт сметка Общи резерви, или

Дт сметка Допълнителни (други) резерви

Кт сметка Парични средства

Заклучение

Финансовата информация за направените социални разходи, за изразходените активи и за възникналите задължения на предприятията при провеждане на социалните им политики за устойчивостта трябва да

бъде вярно и точно оповестена на лицевата страна на финансовите им отчети.

Нефинансовата информация за рисковете, влияещи върху социалните политики на предприятията, трябва да бъде оповестена в отделен отчет за устойчивостта, който е част от техните финансови отчети за отчетната и календарна 2025 г. Тази информация касае целите, в т.ч. и социалните, свързани с устойчивостта; постигнатият напредък в реализирането на тези цели; оценката на свързаните с устойчивостта рискове; разработените стратегии и системи за управлението на тези рискове и предприетите мерки за смекчаване на техните неблагоприятни въздействия.

Съдържанието на докладваната информация от предприятията в отчетите им за устойчивостта трябва да включва:

- *Общи оповестявания* – оповестяват се структурата на управление, оценката на риска, етичното поведение, участието на заинтересовани страни, матрицата на същественост, бизнес модела и стратегията им по основните компоненти на устойчивостта, в т.ч. и на социалния компонент;
- *Икономически оповестявания* – оповестяват се предприетите мерки за смекчаване на неблагоприятните въздействия на рисковете, влияещи върху социалните им политики, както и постигнатите резултати за реализирането на социалните цели за тяхното устойчиво развитие.

Отчитането на устойчивостта все още е труден процес за предприятията. Те трябва да разработят своите цели, политики и структури за управление и отчитане на устойчивостта; да внедрят системи за събиране и управление на данни, за да могат ефективно да докладват основните елементи на устойчивостта в техните отчети. Само по този начин те ще могат да повишат напредъка си, ефективността и възможностите си при отчитането на устойчивостта.

Библиографска справка:

1. *Всеобща декларация за правата на човека, приета с резолюция 217 А (III) на Общото събрание на ООН от 10.12.1948 г.*
2. *Глобален договор на ООН (1999), обявен на 31.01.1999 г., влязъл в сила на 26.07.2000 г.*
3. *Директива на ЕС за нефинансово отчитане (NFRD) (2014).*
4. *Директива на ЕС за корпоративно отчитане на устойчивостта (CSRD).*
5. *Иванова, Р. (2020). По въпроса за различните подходи за анализ на ефективността на бизнеса, Сборник с доклади от Юбилейна международна научна конференция по повод 100-годишнината на катедра „Счетоводство и анализ“: „Приносителите на счетоводството в икономическата наука, ИК-УНСС, С., 2020, с. 153.*
6. *Конвенция за правата на детето, приета от ОС на ООН на 20.11.1989 г., ратифицирана с решение на ВНС от 11.04.1991 г.,*

- обн., ДВ, бр. 32/23.04.1991 г., обн., в сила за Р България от 03.07.1991 г.
7. Конвенция за елиминиране на всички форми на дискриминация срещу жени (1979), приета и открита за подписване, ратификация и присъединяване с резолюция 34/180 на ОС на ООН от 18.12.1979 г.
  8. Конвенция за защита на правата на мигранти работници и членове на техните семейства (1990).
  9. Конвенция за правата на лицата с увреждания (2006), ратифицирана със закон, приет от 41-вото Народно събрание на 26.01.2012 г., обн., ДВ, бр. 12/2012 г., в сила за Р България от 21.04.2012 г.
  10. Международен пакт за икономически, социални и културни права (1976), ратифициран с Указ № 1199 на Президиума на Народното събрание от 23.07.1970 г., обн., ДВ, бр. 60/1970 г., в сила за Р България от 23.03.1976 г.
  11. Международна конвенция за елиминиране на расовата дискриминация (1965), ратифицирана с Указ № 515 на Държавния съвет от 23.06.1966 г., обн., ДВ, бр. 51/1966 г., в сила за Р България от 04.01.1969 г.
  12. Миланова, Е. (2014). Регулации и управление на риска, ИК – УНСС, С., 2014, с. 78.
  13. Орешаров, Н. (2017). Нефинансова информация във финансовите отчети, Сборник научни статии Катедра „Счетоводство и анализ”, ИК-УНСС, С., 2017, с. 333 и 336.
  14. Рангелова, Л. (2017). Управленското счетоводство и инструментариумът му за управление на банките, Сборник научни статии Катедра „Счетоводство и анализ”, ИК-УНСС, С., 2017, с. 352
  15. Регламент на ЕС за оповестяване на устойчиви финанси (SFDR) (2019).
  16. Стандарти за отчитане на устойчивостта и Стандарти за докладване на устойчивостта по Глобалната инициатива за отчитане (GRI) (2016).
  17. Фесциян, Д. (2015) Необходимост и перспективи в стандартизацията на счетоводството в публичния сектор, С., електронно списание на ИДЕС, бр. 2.
  18. Фесциян, Д. (2023). За необходимостта от стандартизирани финансови отчети в публичния сектор, С., електронно списание на ИДЕС, бр. 2/2023 г., с. 15.
  19. Natchkova, M. (2024). Specific disclosures in the pension fund sustainability report, 17 conference „Vanguard scientific instruments in management”, 10 – 15 September 2024, Ravda, Bulgaria, <http://vsim-conf.info>

**ACCOUNTING AND DISCLOSURE OF SOCIAL COSTS INCURRED AS A
RESULT OF THE IMPLEMENTED SOCIAL POLICIES OF THE
ENTERPRISES IN THE SUSTAINABILITY REPORT**

Assoc. Prof. Dr. Maia Iankova Natchkova, PhD

Certified Public Accountant

Registered Auditor

Keywords:	Summary
<p>Sustainability</p> <p>Social costs</p> <p>Social policies</p> <p>Accounting</p> <p>JEL CODE: M 41, M 42</p> <p>Field: Social Sciences</p>	<p><i>This publication focuses on the accounting and disclosure in the enterprises' sustainability report of the costs incurred by them as a result of implemented social policies in accordance with the key requirements of the European Union (EU) Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) adopted in 2022. Enterprises falling within the scope of application of this Directive are obliged to disclose in their sustainable development reports information about the implementation of the three elements of sustainable development (ESG) in their business, i.e. the environmental, social and governance policies implemented by them. The disclosure of social costs incurred by the enterprises as a result of the social policies they implement is crucial for the society. The main users of this information are civic organizations, state supervisory and regulatory authorities, shareholders, investors, counterparties, etc. The information that enterprises must disclose in their sustainability report refers to the types of risks that influence the social element of sustainability; the assessment, management and impact on these risks with specific measures that cause spending of assets for the attainment of their social goals and policies. In its turn, the spending of assets requires adequate, true and fair accounting of the social costs incurred by the enterprises in their accounting books.</i></p> <p><i>The financial information for social costs and liabilities incurred by the enterprises in the course of implementation of their social policies for sustainability must be truly and fairly disclosed on the front side of their financial statements.</i></p> <p><i>The non-financial information about the risks that influence the enterprises' social policies must be disclosed in a separate sustainability report, which is part of their financial statements for the accounting and calendar year 2025. This information refers to sustainability-related objectives; achieved progress in the attainment of these objectives; assessment of sustainability-related risks; designed strategies and systems for management of those risks, and measures undertaken for mitigation of their adverse effects.</i></p>